

Maartje Roos bij de stand van de galerie de Roos van Tudor op de kunstbeurs KunSTRAI te Amsterdam (maart 2024) met o.a. 'De zwarte bijen op Texel', 'De zee vrij spel?', 'Kwelder Sneek', 'Nooi de starm', 'Omke Pier' en 'Zuiderzee-silhouet 85 LEMMER'.

Tutorial next level

Hoe word ik kunstenaar?

Er wordt wel beweerd dat er zo'n 400.000 natuurfotografen in Nederland zijn; wellicht is dat met de steeds geavanceerdere smartphones inmiddels nog wel veel meer. Toch zijn de natuurfotografen die zich kunstenaar kunnen en durven noemen met een vergrootglas te zoeken.

Maartje Roos www.roosphotography.nl

De algemeen heersende mening dat je als (natuur)fotograaf vastlegt wat er al is, lijkt in strijd met het concept kunst. Zoals schilderen ooit puur een registratievorm was die inmiddels is geëvolueerd tot volkomen geaccepteerde kunstvorm, begint ook natuurfotografie die kant op te bewegen. De creatieve vrijheid wint steeds meer terrein. Iemand die ruimschoots bewezen heeft dat natuur fotografieren en kunstenaarschap prima hand in hand gaan is Maartje Roos. Als kunstenaar gebruikt ze haar camera om, zoals ze dat zelf

zegt, de werkelijkheid naar haar hand te zetten. Met haar bijzondere werk, talloze exposities en vaste collecties in gerenommeerde kunstgaleries is zij inmiddels een gevestigde naam in de kunstwereld. Maar kunstenaar word je niet zomaar. Is het puur een kwestie van talent? Moet je een heel goede verkoper zijn of eindeloos borrelen en netwerken? Is er een kunstenaars-opleiding? En vooral: hoe zet je de ondergewaardeerde natuurfotografie op de kunstkaart? Maartje Roos geeft ons haar persoonlijke handleiding.

Tip

Onderzoek wie jij bent en wat je te vertellen hebt. Door dit persoonlijke aspect in je werk tot uiting te laten komen ontwikkel je je eigen signatuur.

Drentse Heide - Oude tijden herleven.

Prints

“Op de Fotoacademie leer je ook je eigen werk te printen en doe je kennis op over kleurprofielen, soorten papier en uitstraling. Al met al was het een flinke zoektocht naar iets dat bij mij en mijn werk past en het duurde wel even voordat ik iets had gevonden dat helemaal naar mijn zin was. Uiteindelijk kwam ik via via bij Fotolab terecht, waar mijn werk op Canson Photographique RAG wordt geprint. Vervolgens gaat het naar Bootsma in Zwolle, die het op dibond plakt, waarna het naar Maasland gaat voor de inlijsting en verniscoating in een notenhouten baklijst, die speciaal voor mijn werk is ontwikkeld. Het is een heel geregeld, maar zo krijg ik wel de kwaliteit die ik wil en vertrouw ik erop dat een nieuw kunstwerk rechtstreeks naar de galerie of klant kan.”

Je eigen signatuur

Veel natuurfotografen zijn autodidact, maar Maartje ging zowel naar een kunstacademie als naar een fotovakschool.

“De creativiteit en liefde voor de natuur waren al van jongs af aan aanwezig. Ik groeide op in Friesland, omringd met natuur, en mijn vader leerde mij al vroeg fotograferen. Oorspronkelijk wilde ik, in het voetspoor van mijn vader, de reclame in en ik besloot naar de kunstacademie te gaan. Hier werd ik afgewezen, omdat ik nog te weinig werk had. Maar ze zagen wel potentie in mijn fotografie en zo kwam ik op de foto-opleiding Fotonica terecht, waar ik dankzij een serie natuurfoto's ben aangenomen. Op deze opleiding lag voor mij de focus vooral op de fotojournalistieke kant van fotografie. Omdat ik het creatieve aspect hier miste, ging ik alsnog naar kunstacademie Artez in Zwolle, maar de liefde voor fotografie bracht me toch weer terug naar de Fotoacademie Groningen, een dependance van Amsterdam.”

“Op de kunstacademie kreeg je een thema en daar moest je maar iets mee doen. Zo leerde ik verhalend denken, conceptdenken en uitzoeken: Wat vind ik interessant? Wat is mijn visie en wat heb ik te vertellen? Hier legde ik de basis voor autonoom werken. Ook op de Fotoacademie wordt je werk beoordeeld. Dan lagen mijn foto's op tafel en werden allemaal goed beoordeeld, maar de docent vroeg me: ‘Wie ben jij, wat wil jij?’ Dat opende mijn ogen: ik beheerste de techniek, ik had kijk op dingen en kon blijkbaar goed opdrachten uitvoeren, maar er miste iets ... En zo leerde ik hoe belangrijk het is om een eigen signatuur te hebben.”

“Als kind tekende ik al graag en ik experimenteerde met een combinatie van fotografie en tekenen. Tot ik ontdekte dat ik ook met puur fotografie iets kon maken wat er nog niet was en zo ontstond die eigen handtekening. Dit resulteerde in steeds meer opdrachten met de vraag om werk met mijn specifieke uitstraling.”

Hyacint duif - Cultureel levend erfgoed - de laatsten in hun soort.

Alles aanpakken

“Op de Fotoacademie kon ik lekker vrij bezig zijn. Omdat het een particuliere opleiding is, moest ik deze jammer genoeg wel zelf betalen. Gelukkig werkte ik destijds al als fotograaf voor mijn ouders. In mijn tweede jaar werd ik daarnaast gebeld door Fotobureau Hoge Noorden in Leeuwarden dat ze een fotograaf

zochten; dat kwam heel mooi uit! Tijdens mijn stage bij de Leeuwarder Courant en het Dagblad van het Noorden werd ik pas echt in het diepe gegooid, waardoor ik in korte tijd ontzettend veel leerde.

Ik dacht dat je met enkel fotografie je geld niet kon verdienen. Dat werd toen al steeds minder, ook in de journalistiek.

De digitale fotografie en smartphones waren enorm in opkomst; ik zag dat het lastig zou worden en dat ik mijn horizon moest verbreden. Dus pakte ik echt alles aan. Ik fotografeerde natuur, maar ook motorsport op het circuit Assen. Daar verdiepte ik me in flitstechnieken op locatie, mijn eigen licht controleren en beeldbewerking.”

Agentschap

“In 2010 studeerde ik cum laude af aan de Fotoacademie en al vrij snel had ik mijn eigen opdrachten. Ik ben afgestuurd op het thema sprookjes en kreeg ook een opdracht van de Efteling. In opdracht werken kon ik dus al wel, ook bedrijfskundig gezien, maar ik had geen flauw idee hoe ik dat autonome werken moest aanpakken. Hoe maak je eigenlijk kunst? Hoe werkt dat met oplages? Hoe bepaal ik mijn prijzen?”

Ik ging op zoek naar iemand die me daarbij kon helpen en kwam zo bij Beeldagent terecht. Een agentschap begeleidt je op het gebied van kunst en kunstzaken en ze helpen je bijvoorbeeld om je netwerk te vergroten. Bij hen leerde ik ook hoe oplages werken en hoe je jezelf in de markt zet. Aanvankelijk volgde ik netjes hun adviezen op, maar gaandeweg vond ik daarin meer mijn eigen vorm en na een paar jaar vervolgde ik mijn eigen weg omdat ze me niet meer verder konden helpen.”

Oplages en prijzen

Anders dan een schilderij is een foto eindeloos reproduceerbaar. Om toch een uniciteit te waarborgen worden foto's, net als bijvoorbeeld etsen, verkocht in gelimiteerde oplages, gesigneerd en voorzien van een certificaat van echtheid.

“Het bepalen van de oplage was een heel leerproces. Een lage oplage is voor kunstliefhebbers en voor musea interes-

Tip

Weet wat je waard bent.
Als je jezelf goedkoop in de markt zet, word je ook als goedkoop gezien.

Gruno - Cultureel levend erfgoed - de laatsten in hun soort. Foto: Niels de Vries.

santer. Mijn oplages zijn in de loop der tijd kleiner geworden en de prijs ging omhoog. Ik bied twee oplages aan: editie groot (7 + 2 A.P.) en editie klein (9).

Ook het bepalen van mijn prijs vond ik aanvankelijk best lastig. Ik bereken nu wat ik aan een project wil verdienen en neem daarin mijn maandelijkse kosten mee en de commissie voor de galeries. Ik kijk ook om me heen naar de prijskaartjes van collega-kunsthoutografen en let op waar ik mezelf plaats ten opzichte van hen. Mijn prijzen gaan nog steeds omhoog en de prijs binnen een editie loopt ook op. De eerste print is het goedkoopst, wat mensen aanmoedigt niet te lang te wachten met iets kopen. Naarmate het aantal resterende prints afneemt, wordt de exclusiviteit groter en de prijs hoger."

Geen kunst

Fotografie en zeker natuurfotografie is een beetje een ondergeschoven kindje in de kunstwereld. Fotografie wordt – ten

onrechte – vaak gezien als simpelweg vastleggen wat er al is. En dan heeft tegenwoordig ook nog eens vrijwel iedereen een camera in zijn broekzak.

"Ik had laatst een opening van een nieuwe expositie in een galerie. Daar komen ook mensen voor wie fotografie als kunstvorm nieuw is en die dan roepen: 'O ... in fotografie heb ik geen interesse!' of 'Iedereen kan een foto maken.' Dat gesprek ga ik graag aan. Ik leg dan uit dat er een heel idee achter zit en dat ik, net als een schilder, van idee via schets naar eindresultaat ga. Mensen gaan er dan anders naar kijken, maar blijkbaar is die uitleg soms wel nodig."

Het is dus veel meer dan vastleggen wat er is. Maar ... wat is dat 'meer' dan? Wat maakt (jouw) fotografie kunst?

"Als kunstenaar begin je met een idee, een visie. Mijn beeld komt tot stand zoals een schilderij tot stand komt; mijn camera is mijn penseel. Ik gebruik het medium

fotografie om mijn beelden en verhalen te maken. Terugkerende thema's in mijn werk zijn bijvoorbeeld identiteit, natuur en historie. Onderwerpen waarvoor ik van jongs af aan al een fascinatie heb. Ik vind het heel interessant om te bedenken waarom iets er is en hoe het is ontstaan, wat het had kunnen zijn en kan worden.

Dit komt bijvoorbeeld heel sterk tot uiting in mijn werk 'De zee vrij spel?'. Dit werk gaat over de zeespiegelstijging, waarnaar ik vooraf uitgebreid onderzoek heb gedaan: 'De zeespiegel

Tip

Zorg dat je een mooie elevatorpitch paraat hebt, zodat je zelfs de grootste scepticus kunt uitleggen waarom jouw werk kunst is.

De zee vrij spel?

stijgt, wat zegt de wetenschap hierover? 'Het verhogen van de dijken en zo het water tegenhouden is een optie, maar je kunt ook samenwerken met de natuur en het water gecontroleerd het land in laten lopen. Stel dat dat hier in Friesland zou gebeuren, waar zou het water dan naartoe stromen?' Zo kwam ik bij terpen uit en het landschap dat hieruit zou kunnen ontstaan creëer ik door middel van mijn fotografie. Ik reisde hiervoor naar de Halligen-terpeneilanden in Duitsland, waar men gewoon leeft met hoog water, zonder dijken. Ik bedenk iets

Tip

Breng jouw manier van kijken en beleven naar voren. Zoek dus iets dat uit jezelf komt en bedenk hoe je dat wilt laten zien.

dat er niet is, daartoe fotografeer ik alle elementen en componeer ze vervolgens tot het beeld van mijn visie."

"Het verhaal erachter is dus heel belangrijk. Het klopt alleen niet om het natuurfotografie te noemen. Lange tijd worstelde ik met het onderscheid fotograaf of kunstenaar. Ik werkte veel in opdracht en was naar mijn idee fotograaf, omdat ik registreerde wat ik zag. Gaandeweg ging ik van registreren meer naar regisseren. Ik begon te spelen met licht. Van 'Het is lekker weer, ik ga naar buiten, ik zie wel wat ik tegenkom' tot 'Ik heb een wolkenpartij en een bepaald soort boom in avondlicht nodig en ik wacht net zo lang tot dat moment er is'. Vervolgens werd ik ook enorm perfectionistisch. Als ik golven fotografeer mogen ze niet te hoog zijn, maar ook niet te laag. De wind moet precies uit een bepaalde hoek komen en ik wil een laagstaande zon in de maand september. Soms moet ik wel vier keer op en neer rijden voor

deze omstandigheden. Ik ging dus van registreren via ensceneren en regisseren naar componeren. En daarin zit hem het verschil: je kunt de natuur fotograferen om het fotograferen van de natuur, en je kunt het fotograferen van natuur inzetten om jouw verhaal te vertellen, zodat het kunst wordt."

Leven van je kunst

Op een gegeven moment ben je dus kunstenaar. Een goed begin, maar dat is slechts een deel van het werk. Als je ervan wilt leven moet ook de buitenwereld jouw kunstenaarschap zien en erkennen.

"Mijn hele leven heb ik mijn geld verdiend met fotograferen. Vanaf het begin maakte ik ook al af en toe autonoom werk en daar exposeerde ik ook al mee. Dat waren vooral groepsexposities en ik deed het echt ernaast. Ik wilde wel meer de kunstkant op, maar dat durfde ik nog niet. In opdracht werken is natuurlijk veel veiliger.

Rond 2018 realiseerde ik me dat ik het heel druk had met opdrachten, maar weinig toekwam aan autonoom werk. Daarom besloot ik mijn focus meer te verleggen naar het maken en verkopen van mijn kunst. Ik moest dus verkoop-podia zien te vinden en zichtbaar worden bij veel mensen. Alleen dan zou het me misschien lukken ervan te leven. Ik wilde naar de grote kunstbeurzen in Nederland, maar kwam er al snel achter dat je daar als kunstenaar niet

Tip

Vraag altijd hoe iemand bij je werk terecht is gekomen. Zo verkoop ik ook rechtstreeks. Als iemand bijvoorbeeld via dit magazine iets koopt, dan heeft een galerie daar niets mee te maken.

binnenkomt. Daar heb je een galerie voor nodig en niet zomaar eentje, maar een goede, en dus besloot ik daar binnen te stappen. Doordat ik al wel door heel Nederland exposities had gehad en ook al een paar keer naar fotofestivals in New York en Tokio was geweest, was ik al redelijk zichtbaar.

Galeriehouders vragen een flinke commissie, vijftig procent, en aanvankelijk dacht ik: dat kan ik zelf ook wel. Maar al snel accepteerde ik het toch maar; je hebt dat netwerk echt nodig als je iets wilt bereiken. Ik zit nu bij de Roos van Tudor in Leeuwarden en bij Koster Fineart in Naarden. Sinds 2021 neemt de Roos van Tudor me mee naar de KunstRAI van Amsterdam en Feiko Koster naar de PAN in Amsterdam. Daar wordt mijn werk door heel veel mensen in korte tijd gezien. De KunstRAI en de PAN zijn de grootste kunstbeurzen van Nederland; dit is het hoogste waar je kunt komen als fotograaf. De bedoeling

is dat er meer galeries volgen, zodat ik overal in Nederland vertegenwoordigd ben en het buitenland is dan een mogelijk volgende stap.

Inmiddels kan ik leven van mijn kunst. Dat is langzaam zo gegroeid. Het echte kantelpunt vond nog niet zo heel lang geleden plaats: in 2021 won ik de Friese Talentprijs van het Cultuurfonds in de categorie kunst.”

Eigenheid en inzet

Kunstenaarschap komt dus niet zomaar aanwaaien en zelfs heel goede kunst verkoopt zichzelf niet zomaar. Naast talent is een flinke dosis doorzettingsvermogen nodig. Zaken als netwerken en verkoop kun je (deels) uitbesteden zodat jij kunt blijven focussen op jouw talent, het maken van kunst, en je daarin bekwamen en ontwikkelen.

Meer zien van Maartje: www.youtube.com/watch?v=Pf9KcxQP_sE 🐣

Nooi de starm.